



IGAZSÁGÜGYI MINISZTERIUM
EMBERI JOGI MUNKACSOPORT TITKÁRSÁGA

IKT. SZÁM: VII/32/2/2017

HAJLÉKTALANÜGYÉRT FELELŐS TEMATIKUS MUNKACSOPORT

EMLÉKEZTETŐ
2017. MÁJUS 9. 13.00

Helyszín: IM 1055 Budapest, Kossuth Lajos tér 4. 439/a tárgyaló

Időpont: 2017. május 9. 13.00

Tárgy: Hajléktalanügyért Felelős Tematikus Munkacsoport ülése

Jelen vannak: a mellékelt jelenléti ív szerint

Nyitrai Imre szociálpolitikáért felelős helyettes államtitkár, az ülés elnöke köszöntötte a résztvevőket és ismertette a napirendet. A napirend elfogadása után átadta a szót az első napirendi pont előterjesztőjének.

1. napirend: 2017. évi országos hajléktalan közfoglalkoztatási mintaprogramok indítása

Réthy Pál, a Belügyminisztérium Közfoglalkoztatási Stratégiai és Koordinációs Főosztályának vezetője beszámolt az országos hajléktalan mintaprogram 2017. évi kiterjesztéséről. Elmondta, hogy a program három éve fut, a közfoglalkoztató partnerekkel közösen nagyon sok munkát fektettek bele. A programra egyre nagyobb igény van. Előzményként elmondta, hogy Ferencvárosban két ütemben megvalósuló program kedvező tapasztalatai alapján indították 2015. évben az országos kiterjesztésű programot. 13 megye 23 közfoglalkoztatójával indították a programot, 606 fővel, 1 milliárd Ft-os finanszírozással. A következő évben 30-ra emelkedett a közfoglalkoztatók száma, a programban már megjelentek civil szervezetek, egyházak, önkormányzatok, önkormányzati non-profit gazdasági társaságok is. A létszám 781 főre növekedett, 1,4 milliárd Ft-os finanszírozás kapcsolódott a programhoz. 2017. évre elkezdték a felmérő munkát a múlt év végén, illetve ez év elején. 2017. március 1-től 2018. február 28-ig tartó finanszírozással folytatják a munkát. Megjelentek új szereplők, újszerű tevékenységek is, ezek a programok értékteremtő tevékenységet végeznek. Megjelenik palántanevelés, dísznövénykertészet, konyhakerti növénytermesztés, brikettálás, állattartás, komposztálás, elhagyott temetők karbantartása, mosodakialakítás, utcabútor és virágláda gyártás, kerámia- és rongyszőnyegkészítés, szappangyártás. A programok célja kettős; értékteremtő, hasznos elfoglaltságot adni a munkaerőpiacon hátrányos helyzetű személyeknek, ezáltal a jövedelemszerző tevékenységgel

az életminőségükön is javítani, valamint a köz, a települések lakossága számára hasznos, érzékelhető értékteremtő tevékenységet felmutatni. Ez utóbbi a társadalom szemléletformálása miatt nagyon fontos. A 2017. évben 884 főre nőtt a létszám, 1,7 milliárd Ft keretösszeggel finanszírozzák a programokat. Kiemelten fontos, hogy olyan partnereket találtak, akik önerőből szociális gondoskodást tudnak a programhoz hozzátenni, amit a közfoglalkoztatási előirányzatból a BM csak speciális programokban tud hozzátenni. Köszönétét fejezte ki a partnereknek a komplexitás biztosításáért. A BM a programokban 33 közfoglalkoztatóval dolgozik együtt. Közülük kiemelte a Baptista Szeretetszolgálat programját, akik több helyszínen vannak jelen. A BM segítségével létrehoztak a X. kerületben egy telephelyet, ahol 2016-ban szociális mosoda és népfürdő épült. Népkonyha szolgáltatás működik, történik tűzifa feldolgozás, szociális intézmény karbantartása tevékenységgel kiegészülve. A Maglódi úti telephelyen 38 fő számára tudnak foglalkoztatási lehetőséget biztosítani. 2017-ben lakhatási szolgáltatással bővülne a program. A foglalkoztatás, lakhatás és szociális típusú gondoskodás egy komplex rendszer, ami ezeken az embereken hatékonyan tud segíteni. Ebben a felújított ingatlanban 16 fő lakhatását tudják majd megoldani. A Maglódi úton egy másik fejlesztés a szociális feldolgozó tevékenység, egyrészt saját intézményi felhasználásra, másrészt szociálisan hátrányos helyzetűeknek a támogatására. A tavalyi évben 420 m³ feldolgozott tűzifa került kiosztásra. Az idei esztendőben a műszaki tartalmat új gépekkel, korszerűbb eszközökkel fogják támogatni.

A szervezet kelet-magyarországi telephelyeinek célcsoportja a családok átmeneti otthonában élő személyek. Hajdúböszörményben indult el a program, de a későbbiekben Miskolcon és Hajdúszoboszlón szeretnének létrehozni telephelyeket. Ezekben az intézményekben 170 rászoruló él, akiknek közvetlenül és közvetetten is tudnának segíteni.

A Baptista Szeretetszolgálat 2017-ben, összesen 65 fővel megvalósuló programjára 12 hónapra 224 millió Ft keretösszeget biztosított a BM.

Nagyon fontos, hogy létrejöttek a szociális mosodák. Általánossá kellene tenni a szociális mosoda és népfürdő kialakítását, ahol az érintett szervezetek és a települések helyi sajátosságai lehetővé teszik, annak érdekében, hogy a hajléktalanokat hozzásegítse az egészséges életvitelhez. Ez az elsődleges munkaerőpiaci kimenethez is hatékonyan hozzájáruló portfólió lehet. A BM a közfoglalkoztatók megkeresését tervezi, hogy amennyiben igény van rá, és a helyi sajátosságok lehetővé teszik, ezt tudják támogatni minden telephelyen.

Réthy Pál megköszönte a partnereknek az együttműködést.

Nyitrai Imre megerősítette, hogy a kitűzött cél, minél többek visszavezetése az elsődleges munkaerőpiacra. Bizonyos területeken súlyos a munkaerőhiány, miközben jelentős munkaerő kapacitások vannak. Ha ezt a kiaknázzható humán erőforrás kincset be lehet vonni, akkor jó irányba megyünk.

Dr. Miletics Marcell a Baptista Szeretetszolgálat képviselőjében elmondta, hogy tapasztalataik szerint a munkaerőpiacra való visszavezetés megfelelő szociális munka végzése nélkül nem képzelhető el. Nagyon jó ez a program, tudnak fejlődni, de a Maglódi úti telephely nagy hiányossága, hogy a szociális munka nem rendszer szinten jelenik meg, hanem eseti jellegű. Azért dolgoznak, hogy ez ki tudjon teljesedni. A most épülő lakhatási szolgáltatás

ebben fog segíteni. Megerősítette **Réthy Pál** szavait, hogy nagy szükség van a mosodákra, nagyon jók a tapasztalataik. A mosodaprogram egy nyertes program mindenki számára, aki részt vesz benne. Nagyon jó közösségteremtő szerepe is van.

2. napirend: A hajléktalan embereket fogadó intézmények szükségszerű rovarirtása

Dr. Miletics Marcell a téma felvezetéseként elmondta, hogy a bentlakásos hajléktalan intézményekben, illetve a hajléktalan embereket fogadó intézményekben nagyon gyakori probléma a poloskák és csótányok jelenléte. Nagyon sok ember életét nehezítik meg a bentlakásos intézményekben az élősködők. Nem minden intézményben van jelen ez a probléma, de sok helyen. **Dr. Miletics Marcell** megjegyezte, hogy az általa vezetett intézményben nincsenek bogarak, mindig nagyon nagy hangsúlyt fektettek erre. Lehetne emberi jogi kérdést csinálni belőle, de inkább a szakmai részére helyezte a hangsúlyt. A Bánya utcai ingatlanban 5-600 ezer Ft-ot fektetnek abba, hogy ne legyen bogár az intézményben. A meglévő hajléktalanellátó intézményeknek nagyon nehéz önállóan megküzdeni ezzel a problémával, mert ez egy folyamatos kiadás. Vannak több száz fős intézmények, amelyek nagyon rég óta küzdenek ezzel a problémával. Az intézmények nevében kéri a kormányzat segítségét annak érdekében, hogy a rovarirtás szervezeten, jól működjön. Véleménye szerint külön forrásokat kellene e célra csoportosítani. Nincsenek reprezentatív kutatásaik arra vonatkozóan, hogy az üres férőhelyekre miért nem mennek be az emberek. Elmondta, hogy végeztek egy 400 fős felmérést, melyben a bogár-kérdés kiemelt helyen szerepelt.

Nyitrai Imre elmondta, hogy a szolgáltatáshoz való hozzáférést akadályozza ez a probléma. Természetesen a feltételek megteremtése az intézmények fenntartójának a feladata. Ehhez akár ellenőrzési, akár támogatási oldalról a Kormányhivatal Népegészségügyi Főosztálya nyújthat segítséget. Az Epidemiológiai Központ 2012-es fejtetűre vonatkozó ajánlásában olvasható, hogy hogyan lehet szakszerűen megoldani a kérdést. Egyetért azzal, hogy egy-egy intézmény ebbe rengeteg pénzt és energiát befektetve ezt a helyzetet hiába kezeli, mert az egyes intézmények közötti ügyfélmozgások miatt ez nem megoldható. Felvetette, hogy a kórházakba is érkeznek rossz állapotú, fertőzött, utcáról bekerülő ügyfelek. A kórházakban erre jó protokollok működnek, annak érdekében, hogy ne fertőzzenek tovább. Ezt tanulmányozni kellene. Megkérdezte, hogy az intézmények rovarirtásának költségigénye budapesti viszonylatban mennyi lehet.

Dr. Miletics Marcell elmondta, hogy csak azt tudja megmondani, hogy az általa vezetett intézményben ez mennyibe kerül, ami jó viszonyítási alap lehet. Ez egy 110-120 férőhelyes, folyamatos telházal működő intézmény. A protokoll megvan rá, a rovarirtó garanciálisan egész évre vállalja az irtást, rendszeresen jár. A garancia azt jelenti, hogy ha valahol megjelenik a bogár, akkor azonnal, soron kívül jön. Ezt kellene kiterjeszteni a többi intézményre is.

Dr. Borza Beáta, az Alapvető Jogok Biztosának Hivatala képviselőjében felvetette, hogy ez a probléma az idősellátásban is megjelenik. Elmondta, hogy egy európai projekt kapcsán sok idős otthont látogattak meg, és az ország minden területén problémát okoznak a

hajléktalanságból bekerült lakókkal megjelenő élősödők. Az idős otthonokból már panaszok is érkeztek. Javasolta, hogy az idősotthonokra is terjedjen ki a rovarirtás kezelése.

Nyitrai Imre felvetette, hogy mivel ez egy országos méretű és nem csak hajléktalanellátó intézményeket érintő probléma, akár a közfoglalkoztatás keretei között egy programelemet el lehetne indítani, vagy mintaként kipróbálni. **Nyitrai Imre** felvetette, hogy a problémát két irányba vinné tovább. Egyrészt a Hajléktalanokért Közalapítványnak (a továbbiakban: HKA) van lehetősége és forrása megvizsgálni, hogy az egyes intézménytípusokban ez milyen súlyú probléma. Ebből a szempontból más az éjjeli menedékhely és az átmeneti szálló. A felmérés után lehetne a HKA-val közös javaslatot megfogalmazni a probléma megoldására. Másrészt a Hajléktalanügyi és Lakhatási Országos Szakmai Kollégium véleményét is kell kérni, mert nekik lehet erre vonatkozóan is praktikus tudásuk és javaslatuk.

Dr. Miletics Marcell elmondta, hogy a Szakmai Kollégium legutóbbi ülésén felvetette, hogy a Munkacsoport ülésén napirenden lesz ez a téma és a döntéshozók segítségét fogja itt kérni, hogy ez a probléma megoldódjon. Az éjjeli menedékhely és az átmeneti szálló közötti különbséggel kapcsolatosan elmondta, hogy az általa vezetett éjjeli menedékhelyen nincs probléma, de van tudomása átmeneti szállóról, ahol hemzsegnak a bogarak. Problémát jelent, hogy az éjjeli menedékhelyről átmeneti szállóra továbbküldött emberek visszajönnek, a poloskák és csótányok miatt.

Bódy Éva, az EMMI Szolgáltatások Osztálya képviselőjeként elmondta, hogy az volt a hipotézise, hogy az éjjeli menedékhely fertőzöttebb, mint az átmeneti intézmény. A Szakmai Kollégium és a HKA többször jelezte, hogy vizsgálják felül a jogszabályt, amely arra vonatkozik, hogy a fertőzések elkerülése érdekében milyen megelőző intézkedéseket kell megtenni az intézményi bekerülés előtt. A cél, hogy ne legyenek rovarok, tehát be kell tartani a jogszabályt, de ennek érdekében az előkészítő munkát már 4 órákor el kell kezdeni. A szervezetek jelezték, hogy fizikailag nem tudják ezt kivitelezni. A jogszabály enyhítésére lenne szükség. Ugyanakkor minden intézményben szükséges lenne a rendszeres rovarirtás, függetlenül a rovar mennyiségétől.

Réthy Pál elmondta, hogy a közfoglalkoztatási program keretében a fürdés és mosás kialakításának lehetőségével össze lehetne kapcsolni – a helyi sajátosságok figyelembevételével – a jogszabálynak megfelelő protokoll betartására alkalmas helyiség kialakítását. Ezek a szervezetek lehetnek közfoglalkoztatók, a helyi sajátosságaikat ők ismerik, felmérés készítése után, erre tudnak majd reagálni és közfoglalkoztatási tevékenységet definiálni ezeken a helyszíneken. Ezek nem nagy beruházási igényű helyiségek. Tudnak ilyen helyiséget építeni, kivitelezni, hogy a jogszabályi kötelelemnek meg tudjon felelni.

Dr. Miletics Marcell elmondta, hogy az elhangzottak a fejtető-problémára nyújtanak megoldást, azonban a poloskára és csótányra nem. Véleménye szerint az intézmények külső segítség nélkül nem fogják tudni megoldani ezt a problémát.

Nyitrai Imre megköszönte **Réthy Pálnak** a BM téma iránti nyitottságát.

3. napirend: Egyebek

Nyitrai Imre felkérte **dr. Borza Beáta** főosztályvezető asszonyt, hogy a hajléktalan ellátás egészére vonatkozó vizsgálódást tartalmazó ombudsmani jelentést foglalja össze, amely szerencsére nem csak negatív megállapításokat tartalmaz.

Dr. Borza Beáta elmondta, hogy az Alapvető Jogok Biztosának Hivatala évről-évre sokat foglalkozik a krízis időszaki ellátás vizsgálatával. Hatodik éve készítenek krízisjelentést. Nem csak az utcát vizsgálják, hanem mögé is néznek. A jelentésekben nem elsősorban azt akarják leírni, hogy mi nem jó. A legnagyobb problémát jelentő és „legkrízisebb” helyzetben lévő emberekkel kapcsolatos kérdésben meg kell látni azt is, ami jó, ami működik.

Ebben az évben az időjárás is szokatlanul hideg volt, nagyon nagy szükség volt a civil szervezetek heroikus, dinamikus és napra-, órára kész munkájára. Nem hártották át a feladatokat, mindenki azt csinálta, amit kellett és lehetett.

Az adminisztrációs rendszerben, a TEVADMIN rendszerben még vannak problémák, a bentlakásos és az átmeneti ellátások igénybevétele tekintetében, a szolgáltatási pontok és azok nyilvántartási kérdései nehézséget jelentenek.

Évről évre, így idén is problémát okoz a pszichiátriai kórképpel rendelkező hajléktalan emberek folyamatos ellátása.

Továbbra is probléma az ún. lábadozók hiánya.

Az általános ellátórendszert érintő problémák vizsgálatánál krízisben az a kérdés, hogy marad-e utcán hajléktalan ember. Mindig előfordul, hogy maradnak az utcán emberek. De a szociális munkások heroikus munkájának eredményeként – legalább azokban az időszakokban, amikor nagyon hideg az idő – sokkal nagyobb arányban tudnak valamilyen átmeneti szállást igénybe venni a hajléktalan emberek.

Az utcán dolgozó szociális munkások, illetve az azonnal diszpécsterszolgálaton keresztül riasztható intervenciózus bevetésre kész emberek nagyon leterheltek. Nagy szükség volna újabb kollégákra, különösen a téli hónapok erős igénybevételeire figyelemmel.

Idén is felhívták a figyelmet egy konkrét jogszabályhely javítására.

Két-három éve okoz problémát a fertőtlenítő fürdetők állapota, helyzete. Átmenetileg mindig megoldódik a probléma, de hosszú távon az a kérdés, hogy a kliensek el tudnak-e oda jutni. A közlekedés problémát okoz a hajléktalan embereknek, akik az állapotukat, a holmijukat viszik magukkal. Ezért is nagyon fontos, hogy a szolgáltatások hozzáférhető helyen legyenek.

Több jelentésükben utaltak rá, hogy a hajléktalan ellátó és szolgáltató rendszerben megjelennek a mélyszegénységben élő, még fedéllel rendelkező emberek is, igénybe veszik a nappali szolgáltatást nyújtó egységeket, mosodákat, nappali melegedőket, ahol esetleg lehet kapni ételellátást. Ha bővítésről lehet szó, akkor mindig be kell kalkulálni, hogy a rendszer már nem csak a hajléktalan emberek ellátását szolgálja.

Dr. Borza Beáta elmondta, hogy a krízisjelentés elsősorban figyelemfelhívás, emberi jogi alapú, alapjogi megfontolásokon, érveken alapuló megállapításokat tartalmaz.

Évek óta probléma a közterületeken való tartózkodás. A hajléktalan emberekkel dolga van mindenkinek, aki találkozik velük. A helyzet nem arról szól, hogy láthatatlanná tegyük őket, hanem arról, hogy meg tudjuk oldani az ő napi ellátásukat.

Az egészségügyi ellátással kapcsolatosan elmondta, hogy ismételték a tavalyi jelentésben tett megállapítást, miszerint még mindig kérdés, hogy a sürgősségi és ambuláns ellátások után az egészségügyből ún. utcakepes állapotban elbocsájtott emberek további rehabilitációja, lábadozása hol és hogyan történhet. Van a civil szervezeteknek erre protokollja, helyiségek is rendelkezésre állnak, de nagyobb számú kliens esetében nehezen megoldható.

Minden évben felhívják a figyelmet a pályázati pénzek civil szervezetek részére időben történő folyósításának fontosságára.

Fontos a fiatalok számára vonzóvá tenni ezt a pályát. A különböző felsőfokú képző intézmények nagy számban bocsájtanak ki szakembereket, szociális munkásokat, de a rendszerben nagyon kevesen jelennek meg, vagy nagyon hamar kifáradnak és elmennek a szakmából. Felmerül a kérdés, hogy hogyan fog tudni a minőségi szolgáltatás tovább működni. Javasolta, hogy vizsgálják meg ezt a kérdést. De ez nem került bele a jelentésbe.

Dr. Borza Beáta ígéretet tett rá, hogy a Munkacsoport tagjai részére az Emberi Jogi Munkacsoport Titkársága megküldi a krízisjelentést.

Nyitrai Imre megköszönte az összefoglalót, fontosnak tartotta, hogy ezt a Munkacsoport megismerje.

Dr. Miletics Marcell megköszönte, hogy bekerültek a fókuszba a szociális munkások. Hangsúlyozta, hogy a poloskák és csótányok irtásának kérdése nagyon lényeges, mert a szociális munkásokat is zavarják.

Nyitrai Imre megerősítette, hogy a szociális munkások valóban hősiességgel folytatnak. Elmondta, hogy hét évvel ezelőtt 2100-2200 végzett szociális szakembere volt az ágazatnak, jelenleg 254 fő a felsőoktatási intézményekből kibocsájtott szociális szakemberek száma. Már a pályát sem választják. Ennek a hatását már érezni lehet, de középtávon ez óriási problémát fog okozni.

Dr. Borza Beáta megjegyezte, hogy gyermekpszichiáterből 64 fő van jelenleg. Az AJBH elkezdte vizsgálni a kérdést, hogy hogyan lehetne megoldást találni szociális területen a szakemberhiányra. Az egyházakban és az önkéntes munkában látják a lehetséges megoldást. A jóléti államokban az önkéntes munka hagyománya a segítő szakmákban meglátszik. Elmondta, hogy a gyerekek az érettségit megelőzően 50 órában közösségi szolgálatot kell teljesíteni, de még így is lasszóval kell fogni őket. Az egész szociális szférára tekintve javasolta a problémát más oldalról megvizsgálni és a hosszú távú megoldást a fiatalok kulturális vagy attitűdbeli rásegítésében keresni.

Nyitrai Imre elmondta, hogy a krízisidőszaki szabályozásokat mindig úgy igazították, hogy a pályázatokat a HKA-val időben kiíratják, a szerződéseket időben, már augusztusban előkészítik, annak érdekében, hogy novemberre, a krízisidőszak kezdetére már legyenek meg a források. A mostani krízisidőszak tekintetében kiemelte a „notórius-szálló” működtetését. Itt rendkívül alacsony küszöbű az elvárás a beérkezőkkel szemben. A más helyeken elvárásaként megfogalmazott, józan, illetve kezelhető állapothoz képest itt alkoholos vagy más befolyásoltság alatt álló személyeket, akár a kutyájukkal együtt is fogadnak. Megvizsgálják, hogy a szakma protokollján vagy a szakmai rendszer maga elé támasztott elvárásain hogyan tudnak változtatni. Így próbál a XXI. századi léthez alkalmazkodni a szakma. Ez egy jó

kísérlet a HKA, illetve a Szakmai Kollégium számára. A Szakmai Kollégium legutóbbi ülésén tartottak egy beszámolót, alapvetően nagyon érdekes kérdés vetődött fel pl. az alkoholfogyasztással kapcsolatban, sok olyan kérdést feszegettek, amelyek tanulságosak lehetnek. Szerencsére a hajléktalanügyben a szakma döntő többsége teljes mértékben összefogott, és ennek az összefogásnak az eredménye lett a Hajléktalanügyi Teendők programcsomag. A Kormány is a HÜT után megy. A szakma megfogalmazta, hogy milyen prioritással milyen változásokat szeretne. Ezek között van az önkéntes program és az érzékenyítés kérdése is.

Réthy Pál felvetette, hogy ha a HKA valami hasonló jellegű pályázati lehetőséget ír ki, akkor a BM partner lenne olyan vegyes pályázati konstrukció kiírására. Ilyen portfóliók támogatására, ilyen helyiségek, műszaki tartalmak létrehozására a pályázatban meg lehetne jelölni, hogy aki közfoglalkoztatási program keretében oldja meg a kivitelezést, az előnyt élvezhessen a pályázat elbírálásánál.

Nyitrai Imre ígéretet tett rá, hogy Varga Péter, a HKA ügyvezető igazgatója részére továbbítja a felajánlást. Még van idő a következő néhány hónapban – ha nem is egy teljes portfólióban – összehangolni az erőforrásokat.

Dr. Miletics Marcell megkérdezte, hogy a rovarirtással kapcsolatban mire lehet számítani.

Nyitrai Imre megerősítette a korábban elmondottakat, hogy első lépésben a HKA segítségét kéri a probléma felméréséhez, hogy hány helyen jelent ez problémát, milyen erőforrást igényelnek, milyen hiányok vannak ebben. A megoldást erre az irányzott felmérésre támaszkodva lehetne megmondani, hogy pénzre, humán erőforrásra, speciális programra van-e szükség, illetve elegendőek-e a HKA lehetőségei, vagy mindenkinek részt kell vállalni ebben. Ezen kívül meg fogja kérni a Szakmai Kollégium elnökét is, hogy ebben a munkában vegyen részt.

Nyitrai Imre további hozzászólás hiányában az ülést lezárta.

Hangfelvétel alapján készítette: Józsa Teodóra szakreferens, Emberi Jogi Munkacsoport Titkársága, IM

Látta: Szabó-Princz Viktória titkárságvezető, Emberi Jogi Munkacsoport Titkársága, IM

Jóváhagyta: Nyitrai Imre szociálpolitikáért felelős helyettes államtitkár, EMMI